

กระทู้ถามที่ ๖๕๗ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ปัญหาคนเร่ร่อน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามนายกรัฐมนตรี้ ดังต่อไปนี้

ปัจจุบันปัญหาคนเร่ร่อนจรจัดได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมือง ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและการค้าประเวณี ซึ่งรัฐบาลควรมีมาตรการแก้ไขอย่างจริงจัง เนื่องจากคนเร่ร่อนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลมีมาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคนเร่ร่อนจรจัดหรือไม่ อย่างไร
ขอทราบรายละเอียด

๒. รัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานใดทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดระเบียบคนเร่ร่อนจรจัด และได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไรบ้าง
ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

อำนาจ คลังผา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

จังหวัดลพบุรี

คำตอบกระทู้ถามที่ ๖๕๗ ร.

ของ นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง ปัญหาคนเร่ร่อน

ข้าพเจ้า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ขอตอบกระทู้ถาม เรื่อง ปัญหาคนเร่ร่อนของท่านสมาชิกผู้มีความเกี่ยวข้อง ดังนี้

คำตอบข้อที่ ๑

ขอเรียนว่า รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีมาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคนเร่ร่อน จรจัด รวมถึงเด็กเร่ร่อน ขอทาน ดังนี้

๑. มาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคนเร่ร่อน จรจัด

๑.๑ การแก้ไขปัญหา

๑) ดำเนินการสำรวจช่วยเหลือคนเร่ร่อนร่วมกับกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทุกสัปดาห์ เพื่อให้การคุ้มครองด้านสิทธิพื้นฐานแก่คนเร่ร่อน โดยมีการสอบข้อเท็จจริงเพื่อคัดกรองและส่งต่อให้หน่วยงานสถานแรกรับคนไร้ที่พึ่งนนทบุรีและสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งอื่น ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งในสถานสงเคราะห์จะให้บริการด้านที่อยู่อาศัย บริการด้านปัจจัย ๔ การรักษาพยาบาลฟื้นฟูร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม ตลอดจนฝึกอาชีพตามความถนัด หางานให้ทำและส่งกลับภูมิลำเนา โดยมีหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์ จำนวน ๑๑ แห่ง

๒) รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์จากประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนและส่งต่อหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ตามกระบวนการโดยผ่านศูนย์ประชาบดี ๑๓๐๐

๓) จัดตั้งบ้านมิตรไมตรี ๔ แห่ง ในกรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ นครราชสีมาและนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับคนเร่ร่อนไร้บ้านที่ต้องการที่พักอาศัยชั่วคราว โดยมีบริการด้านปัจจัย ๔ บริการด้านสังคมสงเคราะห์ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิให้แก่คนเร่ร่อนได้เข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับ รวมถึงการฟื้นฟูและปรับสภาพร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนอื่น ๆ รวมทั้งมีการวางแผนรายบุคคลร่วมกับเจ้าหน้าที่และมีการสร้างโอกาสในการดำรงชีวิตด้วยการพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสม และหากคนเร่ร่อนบางรายมีอาชีพและรายได้เป็นหลักแหล่งแต่ไม่มีที่พักอาศัยจะส่งต่อให้เข้าพักอาศัยในบ้านสร้างโอกาส (มีอยู่ ๔ แห่ง คือ

ในกรุงเทพมหานคร ๑ แห่ง จังหวัดนนทบุรี ๒ แห่ง และจังหวัดปทุมธานี ๑ แห่ง) จนกว่าจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะมีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง สำหรับคนเร่ร่อนบางรายที่ไม่ประสงค์จะเข้ารับบริการพักอาศัยในบ้านมิตรไมตรีหรือบ้านสร้างโอกาสก็จะให้การช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ตามความต้องการของคนเร่ร่อน เช่น การให้คำแนะนำปรึกษา การฝึกทักษะอาชีพ การจัดหางาน การส่งกลับภูมิลำเนาและการส่งต่อประสานหน่วยงานอื่น ๆ

๔) จัดทำมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส ซึ่งรวมถึงกลุ่มคนเร่ร่อน เพื่อเป็นเครื่องมือในองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นแนวทางหรือเทียบเคียงการดำเนินงานหรือการจัดสวัสดิการด้านสังคมให้กับกลุ่มเป้าหมาย

๑.๒ การป้องกันปัญหา

๑) จัดทำโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ คนเร่ร่อน และกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการถูกล่อลวงโดยการพัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างโอกาสให้แก่คนเร่ร่อน และกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งจัดฝึกอาชีพตามความต้องการและเหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อให้คนเร่ร่อนและกลุ่มเสี่ยง มีอาชีพและรายได้ในท้องถิ่นไม่ต้องอพยพไปทำงานที่อื่นและเป็นการป้องกันการเร่ร่อน

๒) ประสานความร่วมมือกับกรุงเทพมหานครในการตรึงพื้นที่เพื่อสกัดไม่ให้คนออกมาเร่ร่อน เช่น ดูแลพื้นที่ว่างให้แสงสว่างในมุมมืด

๓) การทำงานเชิงรุกกับครอบครัว โดยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงด้านอาชีพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจบทบาทของตนเพื่อเกื้อกูลความสัมพันธ์อันดีของทุกคนในครอบครัว

๔) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ฝ้าระวังปัญหาครอบครัวและปัญหาอื่น ๆ โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของปัญหาการออกไปเร่ร่อนโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

๕) รมรงค์ประชาสัมพันธ์เชิงบวกโดยใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมความรู้และสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายในการเข้าถึงช่องทางหรือได้รับรู้สิทธิและสวัสดิการสังคมที่พึงได้รับ

๖) การสร้างความเข้าใจและขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจตรา
เฟ้าระวังบุคคลที่จะออกไปเร่ร่อน

๒. มาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน ขอทาน

๒.๑ การแก้ไขปัญหา

๑) การคุ้มครองเด็กในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ดังนี้

(๑) บ้านเปิด เป็นหน่วยงานที่เด็กสามารถเข้ามาใช้บริการได้ตามความ
สมัครใจ โดยจัดที่พักอาศัยให้อยู่ชั่วคราว เพื่อรอการส่งต่อไปยังสถานสงเคราะห์ เช่น สถานแรกรับ
บ้านพักเด็กและครอบครัว

(๒) สถานสงเคราะห์ ใ้การดูแลเด็กแบบพักอาศัยอยู่เป็นประจำ
เด็กจะได้รับการบริการอย่างเป็นระบบ นอกจากจะได้รับการปัจจัยสี่แล้ว ยังมีโอกาสได้รับ
การศึกษาและมีโอกาสกลับสู่ครอบครัวได้มากกว่า เนื่องจากการติดตามญาติ

๒) การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเร่ร่อน

(๑) กรณีเด็กเร่ร่อนที่มีครอบครัว มุ่งเน้นการสืบประวัติเด็กและครอบครัว
ให้ทราบปัญหาของเด็กและสภาพครอบครัว เพื่อมุ่งเน้นการปรับสภาพครอบครัวทำความเข้าใจ
กับเด็กและนำเด็กคืนสู่ครอบครัว

(๒) กรณีเด็กที่ไม่มีครอบครัว จะมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสและทางเลือก
ที่ดีกว่า โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้รับการศึกษาหรือรับบริการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น
การฝึกอาชีพ การจัดหาอาชีพที่เหมาะสมให้กับเด็กที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป เนื่องจากเด็กอยู่ในวัย
ที่สามารถทำงานได้

(๓) โครงการสร้างสายใยรักพิทักษ์เด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง
ศักยภาพของเด็กเร่ร่อนให้มีทักษะ รู้จักวางแผนการดำเนินชีวิต สามารถกลับสู่สังคมเช่นเดียวกับ
เด็กทั่วไป โดยเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และเลือกที่จะดำเนินชีวิตตามความต้องการ
ของตนเองทั้งในด้านการฝึกอาชีพ การบรรพชา การกลับไปสู่ครอบครัว หรือการสมัครเข้าไปอยู่ใน
สถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชน โดยมีการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรม เพื่อนำข้อมูล
เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนต่อไป ซึ่งการดำเนินการกิจกรรมประกอบด้วย
การจัดอบรมเสริมทักษะความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับเด็กเร่ร่อนจากหน่วยงานภาครัฐ
และเอกชน จัดกิจกรรมค่ายพักแรม สำหรับเด็กและเยาวชน เป็นต้น

(๔) การดำเนินงานชุดปฏิบัติการเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

- แต่งตั้งชุดปฏิบัติการเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน
- จัดชุดปฏิบัติการสำรวจพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีเด็กเร่ร่อน

อยู่เป็นจำนวนมาก

- จัดสัมมนาชุดปฏิบัติการ ฯ เพื่อสรุปผลการสำรวจและจัดทำแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

๒.๒ การป้องกันปัญหา

๑) การทำงานเชิงรุกกับครอบครัวเพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคง ด้านการศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัยและการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าใจบทบาทของตนเพื่อเกื้อกูล ความสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้น

๒) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็ก โดยสนับสนุนให้ชุมชน มีบทบาทในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนออกจากครอบครัวไปเร่ร่อน

๓) การสำรวจสถานที่สาธารณะที่มีเด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันเพื่อสอบถาม ปัญหาและให้คำแนะนำทางเลือกในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน

๔) การสร้างความเข้าใจและขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจรา ดูแลเด็กและเยาวชนที่เสี่ยงต่อการเร่ร่อน

๕) การดำเนินงานทางกฎหมาย ตามแนวทางพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองพึงดูแลเอาใจใส่และคุ้มครองให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาไม่ให้เด็กมาเร่ร่อน

๒.๓ เครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน

รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการด้านเด็ก เร่ร่อนในลักษณะเครือข่ายทางสังคม โดยมีเครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน ประกอบด้วย

๑) องค์กรภาครัฐ อาทิ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็กและเยาวชน กรมศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น

๒) ภาคเอกชน อาทิ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิเพื่อชีวิตเด็ก มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล บ้านเด็กค้อยโอกาสมหาไถ่พิทยา จังหวัดชลบุรี กลุ่มพันธกิจเพื่อสังคม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

๒.๔ มาตรการระยะยาว

รัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีมาตรการระยะยาวในการดำเนินการกับเด็กเร่ร่อน ขอทาน ดังนี้

๑) มาตรการป้องกันการขยายโอกาสในการศึกษา การรณรงค์ให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่น การสร้างอาชีพ รายได้

๒) มาตรการฟื้นฟู ดูแล และคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อ โดยการฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจ ดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด นำส่งกลับภูมิลำเนา กรณีเด็กต่างชาติเข้ามารับการคุ้มครองในหน่วยงานสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อรับการบำบัดฟื้นฟูระหว่างรอการประสานองค์กรต่างประเทศ ค้นหาครอบครัวก่อนส่งกลับประเทศ

๓) มาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยจัดทำสติกเกอร์และโปสการ์ด ซึ่งมีข้อความที่ใช้รณรงค์ อาทิ

“อย่าสนับสนุนให้เด็กต้องแบกรับภาระเกินวัย”

“เด็กอยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษา หากความรู้และพัฒนาการตามวัย ผกผันให้ผู้ใหญ่ดูแล”

“สังคมไทยร่วมรักและห่วงใยเด็ก ร่วมกันสนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษา การคุ้มครองและพัฒนาการอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็กและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖”

“เด็ก...อยู่ในวัยสดใส ต้องการความรัก เอาใจใส่ดูแลอย่างปลอดภัย ให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย”

“หน้าที่ของบิดา มารดาและผู้ปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และพัฒนาการเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตน”

คำตอบข้อที่ ๒

ขอเรียนว่า การควบคุมดูแล และรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดระเบียบคนเร่ร่อน จรจัดนั้น มีหลายหน่วยงานดำเนินการในฐานะเจ้าภาพหลัก และรับผิดชอบร่วมกัน โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ได้แก่

๑. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ดำเนินงานด้านนโยบายและการศึกษาวิจัยตลอดจนจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพ และคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ด้อยโอกาส

๒. กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ มีหน้าที่ให้การช่วยเหลือ พิ้นฟู โดยได้ดำเนินการให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือคนเร่ร่อน จรจัด โดยจัดบริการปัจจัย ๔ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การฟื้นฟูด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ตลอดจนการฝึกอาชีพตามความถนัด การจัดหางานรวมทั้งเงินสนับสนุน เพื่อใช้ในการดำรงชีพ และส่งกลับภูมิลำเนาตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานในเชิงป้องกัน โดยจัดทำโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อน และกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันการถูกหลอกลวง

ทั้งนี้ ในส่วนของพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่มีหน้าที่ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยหาบเร่ แผงลอย คนเร่ร่อน ขอทานและอาชญากรรม สำหรับในส่วน ofพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น